

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova” realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočan(a)va o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj neznanica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatoratom.org/rs/konferencija>

Đokica Jovanović,
Filozofski fakultet,
Odeljenje za sociologiju,
Univerzitet u Beogradu

Komemorativno kao ideologija (7)

„Tako se kolaboraciji u Srbiji, koja je kod nekih pokreta imala i fašistoidni karakter, daje istorijski smisao i nacionalno značenje. Istovremeno se tzv. nacionalnom „antifašizmu“ (četničkom pokretu), pripisuje autentični srpski, a jugoslovenskom, samo internacionalni karakter, kao da jugoslovenski, u koncepciji NOP-a, nije podjednako i srpski“ (Ranko Končar, *Nekoliko zapazanja o pojavama revizionizma u srpskoj istoriografiji*). Milan Nešić navodi reči Milana Radanovića, autora knjige *Oslobođenje. Beograd, 1944.*, povodom proslave Dana oslobođenja Beograda 2014: „Nedavno smo imali priliku da slušamo govor predsednika Srbije Tomislava Nikolića. Nijednom rečju nije pomenuo Jugoslaviju, iako je u oslobođenju Beograda učestvovao čitav niz boraca i borkinja iz svih delova Jugoslavije. Pogotovo Crne Gore, Bosanske Krajine, Like, Dalmacije, Slavonije. Dakle pripadnika raznih jugoslovenskih naroda. Takođe predsednik nije pomenuo vojsku koja je učestvovala u oslobođenju Beograda. To je Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije. Da ne govorim da nije bilo reči ni o vrhovnom komandantu maršalu Josipu Brozu Titu. Sem toga, pomenuo je jednog jedinog partizanskog komandanta: to je Koča Popović. Što je korektno, ali on nije učestvovao u borbama za oslobođenje Beograda“ (Milan

Hapšenje i odvođenje niških Jevreja, Roma i komunista u Logor Crveni krst

Nešić, *Dan oslobođenja Beograda: Između proslave i revizije*). Ovu politiku Olivera Milosavljević naziva shizofrenom, tvrdeći da ta politika nema veze sa onim što se dešavalo u vreme drugog svetskog rata i da nije slučajno na delu. „Zato ova šizofrena izokrenutost srpske sadašnje prošlosti nije tu slučajno. Ona nema mnogo veze sa onim što se desilo pre šezdeset godina. Ona ima veze samo sa mnogo bližom prošlošću, sa ratovima devedesetih i sa ideologijom koja ih je vodila, a koja i danas vlada ovim društvom. Ne slave se gubitnici i ne izjednačavaju sa pobednicima nad fašizmom zbog njih samih. Slave se samo zato da bi njihova ideologija nastavila da živi. A kada jednog dana rehabilitacija četničke ideologije postane gotova stvar, onda će, veruje današnja politička elita, biti rehabilitovani i ratovi devedesetih koji

su sa tom ideologijom vođeni.“ (Olivera Milosavljević, *Uzurpirana pobjeda*).

U jednom takvom čvoru su se sada našle naše društvene nauke koje su apologetski orijentisane, a na osnovu kojih se želelo, sa stanovišta dominantne ideologije, vaspitanje u nacionalnom (najčešće, nacionalističkom) duhu. „...biti usred ove traume... i u isto vreme o svemu tome misliti, pisati ili govoriti u skladu sa strogim zahtevima naučne, novinarske, i uopšte profesionalne etike... krajnje je teško. Upravo zbog toga, najveći broj profesionalaca, naučnika (posebno onih u oblasti društvenih nauka), novinara... pao je duboko ispod ovih zahteva. I to na dva naizgled suprotna načina. Jedni su prosto izabrali svoju stranu. Po pravilu, stranu komfora, monopola, privilegije, bogatstva, sužete i moći. Sva njihova manipulacija zatim se sastojala u beskonačnom ponavljanju inače očigledne neistine kako je upravo njihovo znanje tobože apsolutno objektivno, istinito, naučno. Za razliku od onog drugog, koje je, naravno, sve suprotno, navodno subjektivno, nenaučno, neistinito“ (Milan Popović, *Dinamika ništavila: Sociologija neslobode*). Pristupilo se novom pisanju udžbenika istorije, jer pisanje udžbenika je stvar zvanične istoriografije. U društvenom kontekstu u kome još traju simbolički ratovi, u kome su sećanja na poslednje ratove traumatična, time i selektivna, u kome traje ideološka suprotstavljenost i isključivost... nije ni moguć konzistentan i programski konsolidovan obrazovni sistem. Zato se u našim udžbenicima nalaze nejasne i protivrečne formulacije, nejasna objašnjenja. *Nastavlja se*

Ovu politiku Olivera Milosavljević naziva shizofrenom, tvrdeći da ta politika nema veze sa onim što se dešavalo u vreme drugog svetskog rata i da nije slučajno na delu. „Zato ova šizofrena izokrenutost srpske sadašnje prošlosti nije tu slučajno. Ona nema mnogo veze sa onim što se desilo pre šezdeset godina. Ona ima veze samo sa mnogo bližom prošlošću, sa ratovima devedesetih i sa ideologijom koja ih je vodila, a koja i danas vlada ovim društvom. Ne slave se gubitnici i ne izjednačavaju sa pobednicima nad fašizmom zbog njih samih. Slave se samo zato da bi njihova ideologija nastavila da živi. A kada jednog dana rehabilitacija četničke ideologije postane gotova stvar, onda će, veruje današnja politička elita, biti rehabilitovani i ratovi devedesetih koji su sa tom ideologijom vođeni.“

Iza teleskopa

Tekst: Jovana Nikolić

Časopis Space Weather, čiji je izdavač Američka unija geofizičara, prošle godine je objavio rad u kome nema nikakvih novih otkrića, ali koji donosi elemente jedne sasvim nove biografije koja može stajati uz zaboravljeno ime Hisako Kojama. Podaci koje je ona prikupila o Sunčevim pegama smatraju se neprocenjivim zbog činjenice da je do njih došla samo jedna osoba radeći na istom teleskopu 40 godina i koristeći sve vreme iste metode. U svojoj arhivi ostavila je više od 10.000 crteža. Mada je za zajednicu profesionalaca koji se bave svemirom Kojama do pre nekoliko godina bila gotovo nepoznata, među astronomima amaterima je bila već ranije cenjena, a u posleratnom Japanu se bavila popularizacijom nauke i bila jedno od lica koje su najčešće sretali posetioci Tokijskog naučnog muzeja. U ovoj ustanovi se zaposlila tako što je 1944. godine poslala svoju prvu skicu Sunčevih pega, a dve godine nakon toga direktor Iseij Jamamoto pozvao je da se bavi posmatranjima. Kojama nije imala formalnog astronomske obrazovanja. Rođena je u Tokiju 1916. godine i najviše što je od školovanja mogla da dobije bilo je pohađanje srednje škole za devojčice. Sa druge strane, mnoge njene vršnjakinje tridesetih godina prošlog veka nisu imale ni tu priliku. Ubrzo nakon tog perioda, počinje da se bavi posmatranjem zvezda, a kada je dobila svoj teleskop, njena okupacija postale su Sunčeve pege. Samo tri godine kasnije, 1947. godine, skicirala je najveću Sunčevu pegu 20. veka. U okviru istraživanja Sunčevog ciklusa, međunarodni istraživački tim, predvođen Hoseom Vakerom sa Univerziteta u Ekstremaduri, krajem 2016. godine

rekonstruisao je sve Sunčeve pege o kojima postoje podaci od prve posmatrane teleskopom 1610. godine. Pretraga je dovela do Kojaminih radova, a tim je istakao petoro ljudi čija su posmatranja najznačajnija. Među njima bila je i Hisako Kojama, baš kao i Galilej. Ovi podaci su od velikog značaja za bolje razumevanje magnetne aktivnosti Sunca, njenih promena tokom vremena i uticaja na Zemlju. Sunčeve pege su privremene tamne tačke na površini ove zvezde i predstavljaju područja intenzivne magnetne aktivnosti. Magnetno polje Sunca ima uticaj na život na Zemlji jer pokreće sve solarne aktivnosti, a neke od njih mogu da utiču na radio komunikaciju. Upravo ovakve aktivnosti, među kojima su Sunčeve baklje i koronalne eksplozije, uglavnom se dešavaju u periodima kada ima više Sunčevih pega. Pored posmatračkog rada i obimnog arhiviranja rezultata, Kojama je pisala za biltene muzeja, časopise za astronome amatere, a posetiocima muzeja često objašnjavala astronomske fenomene i kako funkcioniše posmatračka oprema.

Danas

U saradnji sa Centrom za promociju nauke,
„Danas“ predstavlja izabrane priče sa
naučnopopularnog portala
elementarium.cpn.rs

